

Сучасне українське мовомислення в художньо-образному та лексикографічному відтворенні

Збірник наукових праць «Лексикографічний бюлетень», 2023, 32

УДК 811.161.2.373.374

СНІЖКО Н. В., кандидат філологічних наук, старший науковий співробітник відділу лексикології, лексикографії та структурно-математичної лінгвістики, Інститут української мови НАН України
вул. М. Грушевського, 4, м. Київ, 01001
e-mail: natasnow@ukr.net
0000-0003-3664-7079

Рубрика: Лексикологія, фразеологія та лексикографія: теорія та практика
Мова статті: українська

Анотація

Стаття присвячена актуальним проблемам лексикографічного опису та моделювання сучасного українського мовомислення. У виразно виражаємо вагомість новітньої джерельної бази для комплексного вивчення сучасних мисленнєвих процесів та світосприймання, моделюємо систему концептуальних домінант епохи новітнього Українського Відродження, аналізуємо активні метафори, якими живуть сучасні українці. Подаємо фрагменти інтегрального лексикографічного опрацювання образної мови сучасних українських мовотворців у «Тлумачному словнику української мови активного типу».

Ключові слова: мовомислення, епітет, метафора, порівняння, образне вживання слова, афоризм, тлумачний словник, ідеографічний словник, інтегральне лексикографічне моделювання, константи української культури, концептуальні домінанти сучасного українського мовомислення.

Література

- Віняр Г. М. Нова лексика в романі Ліни Костенко «Записки українського самашедшого». *Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства*. Ужгород, 2011. Вип. 16. С. 354–356.
- Вокальчук Г. М. Словотворчість шістдесятників. Ліна Костенко, Микола Вінграновський. Острог, 2010. 178 с.
- Вокальчук Г. М. Словотворчість українських поетів ХХ століття: [монографія] / відп. ред. С. Я. Єрмоленко. Острог: Вид-во НаУ «Острозька академія», 2008. 536 с.
- Єрмоленко С. Я. Висока естетика поетичного слова Ліни Костенко. *Культура слова*. 2010. Вип. 73. С. 6–16.
- Карпіловська Є. А. «Аероплань, душе моя...» (багатоликий okazіonalіzm Павла Тичини). *Культура слова*. Вип. 84, 2016. С. 25–36.

Карпіловська Є. А. Українське мовомислення початку ХХІ ст. та його моделювання в активному тлумачному словнику. *Лексикографічна парадигма ХХІ ст.: теорія і методологія. До 100-ліття від дня народження Леоніда Сидоровича Паламарчука: монографія*. Відп. ред. Є. А. Карпіловська. Київ: Інститут української мови НАН України, 2023. С. 384–400.

Кравець Л. В. Художня метафора як засіб формування мовної картини світу. *Мовознавчі студії*. Зб. наук. праць. Київ: Київський національний університет ім. Т. Шевченка, 2006. Ч. 1. С. 87–91.

Кравцова Ю. В. Метафорическое моделирование мира: поэзия и проза. Киев: Изд-во НПУ им. М. П. Драгоманова, 2011. 360 с.

Лакофф Д., Джонсон М. Метафоры, которыми мы живем. Теория метафоры. Москва: Прогресс, 1990. С. 387–415.

Сологуб Н. М. Мовний світ Олеся Гончара. Київ: Наукова думка, 1991. 140 с.

Сніжко Н. В. Концепції новітніх тлумачних словників української мови та проблеми металексикографії. *Українська мова*. 2022. № 3. С. 3–24.

Сніжко Н. В. Мовосвіт сучасної творчої еліти України в інтегральних лінгвістичних дослідженнях. *Образне слово Луганщини*. Вип. 21. Полтава, 2022. С. 172–177.

Сніжко Н. В. Моделі багатозначності українських іменників (за матеріалами тлумачної лексикографії). *Лексикографічний бюлетень*. Зб. наук. праць. Відп. ред. І. С. Гнатюк. Вип. 19. Київ, 2010. С. 83–94.

Сніжко Н. В. Словник мови творчих особистостей: Українське Відродження, полілог культур, модерне лексикографування. *Лексикографічний бюлетень*. Зб. наук. праць. Відп. ред. Є. А. Карпіловська. Вип. 29. Київ, 2020. С. 59–71.

Сніжко Н. В. Українські цінності й чесноти в сучасному лексикографічному відтворенні. *Лексикографічний бюлетень*. Зб. наук. праць. Відп. ред. Є. А. Карпіловська. Вип. 30. Київ, 2021. С. 53–63.

Степаненко М. І. Духовний посил Олеся Гончара (за матеріалами «Щоденників» письменника). Полтава: ПП Шевченко Р. В., 2009. 60 с.